

Date: 25th October-2025

**TASVIRIY SAN'AT RIVOJLANISHINING INSON MA'NAVIYATIGA TA'SIR
ETUVCHI OMILLARI.**

Abjabbarova Dilafro'z Baxtiyor qizi
Namangan davlat Pedagogika institute
Tasviriy san'at yo'nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada tasviriy san'atning inson ma'naviyatiga ta'siri, uning rivojlanishining turli omillari tahlil qilingan. Tasviriy san'atning estetik, ijtimoiy, madaniy va psixologik jihatlari orqali insonning ruhiy holati, dunyoqarashi va his-tuyg'ulari shakllanadi. Maqolada san'atning jamiyatdagi rolini, ijtimoiy muammolarni yoritishdagi ahamiyatini, shuningdek, tasviriy san'atning psixologik va ruhiy rivojlanishga ta'sirini ko'rib chiqiladi. San'at ta'limining yoshlarni estetik va ijodiy rivojlantirishdagi o'rni ham muhokama qilinadi. Shuningdek, maqolada san'atning odamlar o'rtasida ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash, bir-birini tushunish va jamiyatda birdamlikni ta'minlashdagi ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Umuman olganda, tasviriy san'at insonning ma'naviy rivojlanishida muhim vosita bo'lib, uning o'zligini anglash, estetik qarashlarni rivojlantirish va jamiyat bilan aloqalarni chuqurlashtirishda katta ahamiyatga ega..

Kalit so'zlar. Tasviriy san'atning asosiy mazmuni, Tasviriy san'atni tashkil etish, Tasviriy san'at rivojlanishining inson ma'naviyatiga ta'sir etuvchi tarbiyaviy ahamiyati, Tasviriy san'atda xalq ijodiyoi.

**ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА, ВЛИЯЮЩИЕ
НА ДУХОВНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА.**

Абжаббарова Дилафруз Бахтияровна магистрант
1 курса направления Изобразительное искусство
Наманганского государственного педагогического института

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние изобразительного искусства на духовность человека, а также анализируются различные факторы его развития. Через эстетические, социальные, культурные и психологические аспекты изобразительное искусство формирует внутренний мир, мировоззрение и чувства человека. В статье освещается роль искусства в обществе, его значение в раскрытии социальных проблем, а также влияние на психологическое и духовное развитие личности. Особое внимание уделено роли художественного образования в эстетическом и творческом воспитании молодежи. Кроме того, подчеркивается значение искусства в укреплении социальных связей, взаимопонимания и единства в обществе. В целом, изобразительное искусство выступает важным средством духовного развития человека, способствует самопознанию, формированию эстетических взглядов и углублению общественных отношений..

Date: 25th October-2025

Ключевые слова. Основное содержание изобразительного искусства, организация изобразительного искусства, воспитательное значение развития изобразительного искусства для духовности человека, народное творчество в изобразительном искусстве.

Kirish: Tasviriy san'at darslarini tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari. Mazkur maqolada tasviriy san'at darslarini tashkil etishda zamonaviy pedagogika texnologiyalardan foydalanish usullari, pedagogikadagi yangilanish jarayonlarini ta'lim amaliyotiga tatbiq etish va maktabda tasviriy san'atni o'qitishda pedagogik texnologiya masalasi haqida to'liq bayon etilgan⁷. San'atning shaxsga psixologik ta'sirini o'rganish orqali ushbu tadqiqot badiiy tajribalarning o'zgartiruvchi imkoniyatlarini ochishga qaratilgan.

Ushbu maqola orqali Tasviriy va amaliy san'at sohasi samaradorligini yanada oshirishga doir chora-tadbirlari to'g'risida Tasviriy san'at darslarida bo'lajak zamonaviy tasviriy san'at ta'limi o'qituvchilariga grafik materiallarda, xususan guash bo'yog'i xususiyatlari va undan foydalanish texnikasini o'rgatishdan iborat.

Asosiy qism. Ma'lumki, tasviriy san'at tizimida o'quvchi va o'qituvchilarning o'rnida katta bo'lib, uning maqsad va vazifalari jamiyatning umumiy talablari hamda o'quvchi-yoshlar rivojlanishining ehtiyojlariga muvofiq belgilanadi.

Insoniyat tarixi davomida san'at jamiyatning ma'naviy hayotida muhim o'rin egallab kelgan.

Tasviriy san'at turli davrlarda turlicha maqsadlarda qo'llanilgan bo'lsa-da, uning asosiy vazifasi bir xil – inson ruhiyatiga ta'sir qilish, qalbini uyg'otish, go'zallikni anglashga yo'naltirishdan iborat bo'lgan. Tasviriy san'at esa shu jarayonlarning markazida turadi.

Tasviriy san'at deganda rasm, haykaltaroshlik, grafika, amaliy bezak san'ati kabi ko'plab yo'nalishlar tushuniladi. Ularning barchasi insonning estetik didini shakllantirish, ma'naviy dunyosini boyitishda muhim rol o'ynaydi. Har bir asar o'zida ma'lum bir davr ruhini, rassomning his-tuyg'ularini va insoniyat oldidagi ma'naviy qadriyatlarni mujassam etadi. Shuning uchun ham tasviriy san'at nafaqat ijod mahsuli, balki insoniyatning ma'naviy boyligini aks ettiruvchi bebaho merosdir.

Tasviriy san'at va estetik tarbiya. Tasviriy san'atning eng muhim jihatlaridan biri – insonni go'zallikka oshno qilishidir. Inson rasm, haykal yoki boshqa badiiy asarni tomosha qilarkan, undagi ranglar uyg'unligi, shakllar chiroyi va obrazlarning go'zalligidan zavqlanadi. Bu jarayon insonning estetik didini shakllantiradi. Estetik tarbiya shaxsning ma'naviy kamolotida alohida ahamiyatga ega. Chunki go'zallikni anglagan inson yomonlikka moyil bo'lmaydi, xunuklikdan uzoq bo'ladi⁸. U hayotda ham uyg'unlik, tartib-intizom, poklik va chiroy izlaydi. Shuning uchun tasviriy san'at maktabgacha ta'limdan boshlab yosh avlod tarbiyasida keng qo'llanadi.

⁷ Abdullayev N. San'at tarixi. 2t-T; «San'at» 2001

⁸ Abdirasilov S.F., Tasviriy san'at o'qitish metodikasi. T.; Fan texnologiya, 2012, 232 bet

Date: 25th October-2025

Ma'naviy boyligni oshirishdagi o'rni. Tasviriy san'at xalqning tarixi va madaniyatini o'zida mujassam etadi. Masalan, qadimiy devoriy suratlar, naqshlar yoki haykallar orqali biz ajdodlarimizning dunyoqarashi, e'tiqodi va turmush tarzini bilib olamiz.

Milliy tasviriy san'at asarlarini o'rganish orqali inson o'z tarixini anglaydi, milliy qadriyatlarini qadrlashni o'rganadi. Bu esa uning ma'naviy boyligini oshiradi, millatparvarlik tuyg'usini mustahkamlaydi. Har bir xalqning tasviriy san'ati uning o'ziga xosligini ko'rsatib, dunyo madaniyatidagi o'rnini belgilab beradi.

Bugungi kunda O'zbekiston tasviriy san'atida ham milliylik va zamonaviylik uyg'unlashib, yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Mashhur rassomlarimizning asarlari Vatan, mehnat, tabiat go'zalligi, insoniy tuyg'ularni tarannum etadi.

Fikrlash va tasavvurni kengaytirish. Tasviriy san'at inson tafakkurini kengaytiruvchi vositadir. Har bir badiiy asar tomoshabinda o'ziga xos fikr va his uyg'otadi. Bir rassom chizgan manzara boshqa kishiga turlicha ta'sir qilishi mumkin. Bu esa insonni o'ylashga, tasavvur qilishga, yangi g'oyalar topishga undaydi. Masalan, tabiat manzarasi tasvirlangan suratga qaragan odam hayotning go'zalligini his qiladi, uni asrash haqida o'ylaydi⁹. Tarixiy obrazlar esa kishini o'z ajdodlari bilan faxrlanishga undaydi. Shu tariqa tasviriy san'at inson tafakkurini boyitadi va uni hayotga kengroq nigoz bilan qarashga o'rgatadi.

Axloqiy va ruhiy tarbiya. Tasviriy san'at asarlari inson qalbida ezgulik tuyg'ularini uyg'otadi. Ularni tomosha qilish jarayonida kishida mehr-shafqat, insonparvarlik, do'stlik, vatanparvarlik kabi qadriyatlar shakllanadi. Bu esa axloqiy tarbiyaning muhim qismi hisoblanadi.

San'at asarlari shunchaki ko'ngilni xush qilmaydi, balki chuqur o'ylashga, xulosa chiqarishga majbur qiladi. Inson qalbida poklanish, ruhiy tozalikka intilish tuyg'usi paydo bo'ladi. Shu bois tasviriy san'at insonning axloqiy va ruhiy kamolotida katta ahamiyat kasb etadi.

Shaxsiy ruhiyatga ta'siri. Har bir insonning kayfiyati, ruhiy holati turlicha bo'ladi. Tasviriy san'at esa bu ruhiyatga bevosita ta'sir qiladi. Masalan, sokin tabiat manzarasi tasvirlangan asar odamga taskin beradi, uni xotirjam qiladi. Dinamik voqealar tasvirlangan surat esa ilhomlantiradi, kuch-g'ayrat bag'ishlaydi.

Rassomning his-tuyg'ulari asarda o'z ifodasini topadi va tomoshabinga ham yuqadi. Shu sababli san'at ko'pincha davolovchi vosita sifatida ham qo'llanadi. Bugungi kunda art-terapiya degan tushuncha mavjud bo'lib, u inson ruhiyatini tiklashda tasviriy san'atdan foydalanishni anglatadi.

Xulosa: Tasviriy san'at inson ma'naviyatini yuksaltirishda beqiyos ahamiyatga ega. U estetik didni shakllantiradi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglashga yordam beradi, tafakkurni kengaytiradi, axloqiy va ruhiy tarbiyaga xizmat qiladi. Bundan tashqari,

⁹ Abdirasilov S.F., Tasviriy san'at fanining dolzarb muammolari va zamonaviy yutuqlari bo'yicha (Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi, (Tasviriy san'at) yo'nalishlari uchun o'quv qo'llanma) O'quv-uslubiy majmua T., 138-bet.

Date: 25thOctober-2025

u inson ruhiyatiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatib, qalbni tozalash va boyitishda muhim vosita hisoblanadi.

Bugungi globallashuv davrida yoshlarni san'atga oshno qilish, ularda badiiy did va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish katta ahamiyat kasb etadi. Tasviriy san'atni chuqur o'rganish va qadrlash orqali biz nafaqat milliy madaniyatimizni boyitamiz, balki barkamol avlod tarbiyasiga ham hissa qo'shamiz. Yoshlarni intellectual baquvvat, fikri aniq va ravon bo'lib rivojlanishlari uchun ta'lim muassasalarida ta'lim va tarbiyaga oid pedagogik jarayonni samarali tashkil etishga hamda mutaxassislariga bog'liqdir. Biroq pedagogik jarayonda tasviriy san'at o'qituvchilari ko'plab kasbiy muammolarga duch kelayotganlarini kuzatish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev N. San'at tarixi. 2t-T; «San'at» 2001.
2. Abdirasilov S.F., Tasviriy san'at o'qitish metodikasi. T.; Fan texnologiya, 2012, 232 bet.
3. Abdirasilov S.F., Tasviriy san'at fanining dolzarb muammolari va zamonaviy yutuqlari bo'yicha (Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi, (Tasviriy san'at) yo'nalishlari uchun o'quv qo'llanma) O'quv-uslubiy majmua T., 138-bet.
4. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A., Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish. T.; «Fan va texnologiyalar» Nashriyot 2008.
5. Pulatov D. Tasviriy san'at tarixi (Qadimgi dunyo san'ati) N., O'quv-uslubiy qo'llanma 2018, 94-bet.

